

2024-12-03

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
(kopia till ju.L6@regeringskansliet.se)
Diarienummer: Ju2024/01778

FSS remissvar angående Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) har fått remiss av delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63). Remissvaret ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast 17 december 2024.

Om FSS

FSS är en partipolitiskt obunden förening som företräder cirka 400 socialchefer i landet. Utifrån vår profession och tillgänglig kunskap verkar vi för utveckling av den svenska välfärden.

FSS synpunkter i korthet

FSS anser att utredningens förslag skulle kunna underlätta socialtjänstens möjligheter att förebygga, upptäcka och åtgärda olika former av välfärdsbrottslighet och oegentligheter, samt stärka samverkan kring utsatta barn och unga. Dock vill FSS lyfta att det, sett till utredningens samtliga förslag, finns risker med att utan stöd i vare sig forskning eller systematiska utvärderingar reformera en sekretesslagstiftning.

Inledning

FSS har tagit del av utredningens förslag och har också givits möjlighet under utredningens gång att föra dialog med utredningen kring aspekter som berör tilliten till socialtjänsten.

I sak är FSS naturligtvis positiv till samverkan med andra myndigheter i syfte att bekämpa brottslighet och därmed också i huvudsak positiv till utredningens förslag. Redan med dagens lagstiftning finns såväl möjligheter som skyldigheter för socialtjänsten att lämna uppgifter vilket gör att frågan i sig inte är ny.

Effekt av förändringen?

FSS ställer sig dock tveksam till vilken sorts information de brottsbekämpande myndigheterna förväntas få genom ett ökat informationsflöde. Det är möjligt att det finns en övertro på vilken sorts information socialtjänsten har tillgång till och vilken effekt den kan ha på brottsbekämpningen. De personer socialtjänsten kommer i kontakt med berättar sällan om brott de tänker begå eller namnger sina kriminella vänner. Om myndigheten har liknande information kommer den oftast från oroliga anhöriga som önskar stöd och som vill motivera sina närstående till vård i någon form. En möjlig

konsekvens av den aviserade förändringen är därför att det kommer bli mindre attraktivt för närstående att söka stöd hos socialtjänsten av rädsla för att brottsbekämpande myndigheter blandas in.

Tillit till socialtjänsten

När sekretesslagstiftningen kom antogs upprätthållandet av sekretessen för socialtjänsten vara en förutsättning för att enskilda skulle känna förtroende för socialtjänsten, och därmed för att socialtjänsten skulle kunna utföra sina uppgifter. Nu bedömer utredningen att det inte längre är befogat att anta det, utan att ha stöd för det antagandet. Detta är oroväckande.

Socialtjänstens behov

Det saknas också tydlighet i att socialtjänsten är beroende av att även polisen bryter sekretessen för att kunna fullfölja sitt uppdrag. Det gäller till exempel när polisen har information om att HVB-hem drivs av kriminella aktörer, men på grund av sekretess inte berättar för socialtjänsten vilka dessa hem är. Eller att polisen försvårar samverkan kring att förhindra skjutvapenvåldet genom att inte kunna berätta vilka vuxna individer det är viktigt att samarbeta kring för att stoppa våldsdåd.

Intresseavvägning

FSS vill även rikta särskilt fokus på frågan om intresseavvägning i utredningen:

”Utredningens förslag: En uppgift ska inte lämnas ut med stöd av den generella sekretessbrytande bestämmelsen om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.” (sidan 309)

Utredningen föreslår alltså en utökad *möjlighet* för socialtjänsten att lämna information rörande barn, ungdomar och vuxnas livssituation under vissa förutsättningar. Samtidigt skriver man att även om den föreslagna bestämmelsen inte i sig utgör en skyldighet att lämna ut uppgifter, kan det vid en begäran från en annan myndighet leda till en skyldighet (jfr 6 kap. 5 § OSL). Mot bakgrund av detta beskriver utredningen ett behov av att skapa en slags ”ventil” och resonerar kring att det vid utlämnande av uppgifter med stöd av den generella sekretessbrytande bestämmelsen bör finnas en möjlighet att beakta omständigheter i det enskilda fallet. FSS uppfattning är att en sådan ”ventil” måste betraktas som nödvändig. Samtidigt bör det då vara tillräckligt tydligt vilka omständigheter det i så fall skulle kunna röra sig om. En komplicerande omständighet som utredningen tar upp är att frågan om i vilken mån uppgifterna skyddas av sekretess i den mottagande myndigheten också måste beaktas vid intresseavvägningen.

”För att den enskilde medarbetaren ska kunna göra en sådan bedömning förutsätts inte bara att han eller hon har kunskaper om den egna myndighetens sekretessregler. Det förutsätts också att han eller hon dels kan förutse vilka sekretessregler som kommer att vara tillämpliga hos den mottagande myndigheten, dels kan ta ställning till på vilket sätt de tillämpliga sekretessreglerna kommer att skydda de överlämnade uppgifterna.” (sidan 307)

FSS bedömning är att omständigheterna ovan potentiellt innebär att den enskilde medarbetaren behöver göra komplicerade avvägningar som i delar ligger utanför kompetensområdet och – framför allt – utanför kärnuppdraget. Inför ett eventuellt ikraftträdande skulle det uppenbart krävas mycket tydlig vägledning. Det får betraktas som betydelsefullt för en gynnsam implementering av ny socialtjänstlag att mindre tid läggs på handläggning till förmån för direkt arbete med den enskilde vilket styrker behovet av vägledning för att undvika att den här typen av moment blir påfrestande och tidskrävande.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser FSS att utredningens förslag skulle kunna underlätta socialtjänstens möjligheter att förebygga, upptäcka och åtgärda olika former av välfärdsbrottslighet och oegentligheter, samt stärka samverkan kring utsatta barn och unga. Dock vill FSS lyfta att det, sett till utredningens samtliga förslag, finns risker med att utan stöd i vare sig forskning eller systematiska utvärderingar reformera en sekretesslagstiftning. Det pågår en rad initiativ och utredningar i syfte att förebygga och bekämpa brott. Det är dock svårt att överblicka vilka konsekvenser detta kan få och vad de sammantaget kan komma att innebära. Det är tydligt att socialtjänsten i olika sammanhang förväntas lämna information till brottsbekämpande myndigheter men det är också av yttersta vikt att detta inte får ske på bekostnad av människors vilja att söka socialtjänstens stöd. Det är även lika viktigt att brottsbekämpande myndigheter lämnar information till socialtjänsten för att full effekt ska uppnås.

För Föreningen Sveriges socialchefer

Monica Persson, ordförande

Föreningen Sveriges socialchefer är en partipolitiskt obunden förening som verkar för utveckling av den svenska välfärden. Vi bedriver påverkansarbete inom socialpolitiska frågor och arrangerar den årliga konferensen Socialchefsdagarna.